

Referenties

Corbet P.S. 1999. Dragonflies: Behaviour and Ecology of Odonata. Harley Books, Colchester.

De Knijf G., A. Anselin, P. Goffart & M. Tailly (eds.). 2006. De libellen (Odonata) van België: verspreiding - evolutie - habitats. Libellenwerkgroep Gomphus ism Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Dumont H. J. & K. Desmet 1990. Transsahara and transmediterranean migratory activity of *Hemianax ephippiger* (Burmeister) in 1988 and 1989 (Anisoptera: Aeshnidae). *Odonatologica* 19: 181-185.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Peters G. 1987. Die Edellibellen Europas: Aeshnidae. Die Neue Brehm-Bücherei (Band 585), A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.

Sternberg K. & R. Buchwald (ed.) 2000. Die Libellen Baden-Württembergs. Band 2: Grosslibellen (Anisoptera). Ulmer, Stuttgart.

Een geslaagd weekend in de Gaume !

Wout Opdekamp , wout.opdekamp@gmail.com

Het verlengde weekend van 30 mei tot 1 juni 2009 leek mij en enkele andere oude sokken van de jeugdbond een ideaal moment om nog eens op zoek te gaan naar dagvlinders en libellen die qua verspreiding beperkt zijn tot het uiterste zuiden van België. Gezien de nabijheid van vindplaatsen van Gele rombout (*Gomphus simillimus*) in Noord-Frankrijk en Sierlijke witsnuit (*Leucorrhinia caudalis*) in het Groothertogdom Luxemburg was het (licht utopische) doel dan ook deze soorten in België te vinden, of toch minstens eventuele geschikte plaatsen voor deze soorten op te sporen. Na enkele uren wegdommelen in de trein kwam ik aan in Marbehan. Daarna ging ik per fiets verder. Tijdens enkele korte tussenstops werden soorten als Zwarte wouw (*Milvus migrans*), Vos (*Vulpes vulpes*), Bruine vuurvlinder (*Lycaena tityrus*), Weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*) ... waargenomen. In een gebied waar meerdere exemplaren van Blauwe vuurvlinder (*Lycaena helle*), Ringoogparelmoervlinder (*Boloria eunomia*) en Zilveren maan (*Boloria selene*) rondvlogen, lag ook een klein plasje waar naast zeer veel Viervlek (*Libellula quadrimaculata*) ook Platbuik (*Libellula depressa*) rondvlog. Enkele te verwachten juffers waren eveneens aanwezig. Plots knalde er in m'n ooghoek echter een libel met toch wel een verdacht lichte vlek op het achterlijf voorbij. Gevlekte Witsnuitlibel (*Leucorrhinia pectoralis*)?! Dit zou een behoorlijk opmerkelijke waarneming zijn, gezien het zeer beperkte aantal waarnemingen in Wallonië (De verspreidingsatlas voor België (De Knijf et al. 2006) vermeldt slechts één waarneming, nl. te Landbruch in 2003). Aanvankelijk was de libel niet meer te bespeuren... Maar gelukkig dook ze enkele minuten later weer op aan het plasje en liet ze zich uitvoerig bekijken. Het was inderdaad een Gevlekte Witsnuitlibel! Aangezien de waarneming in 2003 op slechts enkele kilometers hiervandaan was, zou het de moeite lonen om het nabijgelegen militair domein uit te kammen naar geschikt voortplantingsbiotoop voor deze soort.

Aangezien we hadden afgesproken in Lamorteau en ik met de fiets was, werd het echter tijd om door te rijden. Nog vlug gepasseerd langs een paar crons voor Zuidelijke bronlibel (*Cordulegaster bidentata*) maar wegens te weinig tijd om goed te zoeken, kreeg ik die niet te zien. Wel vloog er een Vroege glazenmaker (*Aeshna isoceles*), een soort die in de Gaume pas in 2003 teruggevonden is. Na een stop voor brood en kaas, kwam ik aan bij de kerk van Lamorteau waar we (Kevin Lambeets, Hans Matheve, Jasmin Lauwaert, David 'Billy' Herman en ik) hadden afgesproken. Tijdens het verorberen van wat stokbrood en brie, keken we vanop de brug het riviertje de Ton af om terug vertrouwd te geraken met Beekrombout (*Gomphus vulgatissimus*). Kwestie van later die Gele rombout er toch uit te kunnen pikken. Na enkele beekrombouts te hebben bekeken, viel ons oog op een libel, type korenbout, die in het midden van de beek patrouilleerde. Iemand opperde dat het om een Gewone oeverlibel (*Orthetrum cancellatum*) zou gaan. Ondanks het feit dat de libel veel over en weer vloog en zich dus niet gemakkelijk liet bekijken bleek toch snel dat er meerdere kenmerken niet snor zaten voor oeverlibel. Zo had de libel een zeer zwaar borststuk en groenige ogen, beide eerder kenmerken van de Tweevlek (*Epiptera bimaculata*). Niet direct een soort die je zou verwachten langs een riviertje, als je weet dat het gekende voortplantingsbiotoop in België bestaat uit grote vijvers met veel oeverbegroeiing van zegges, Riet, etc. De enige plaatsen in België die gekend zijn als voortplantingsites van Tweevlek liggen echter niet in de Gaume, maar nabij Virelles en Roly in de Viroinstreek, niet meteen in de buurt.

Na nog een kort bezoek aan de kalkhelling van Torgny, wat ons nog een resem leuke dagvlinders opleverde, besloten we om de volgende dag enkele vijvers te bezoeken die ons qua voortplantingsbiotoop voor libellen geschikter bleken dan de rivier Le Ton.

Aan de eerste plas die we uitgekozen hadden, namen we slechts een Gewone Keizerlibel (*Anax imperator*) en wat Grote roodoogjuffers (*Erythromma najans*) waar. Onderweg naar de volgende plassen kwamen we nog wel Glassnijder (*Brachytron pratense*) en Grote vuurvlieder (*Lycaena dispar*) tegen. Eens aangekomen bij de eerste plas, bleken hier naast nog meer Glassnijder ook een viertal individuen van Tweevlek te vliegen. Misschien is er dan toch een kleine populatie Tweevlek in de Gaume? Het aantal waarnemingen van de soort in de Gaume valt op één hand te tellen. Alhoewel we nog enkele plassen afspeurden werden er geen meer gezien. Wel werden er nog een hoop andere leuke dingen als Mercurwaterjuffer (*Coenagrion mercuriale*), Zuidelijke bronlibel en een resem dagvlinders waargenomen. Het weekend nadien hebben Ward Verdecruysse en Simon Feys nog meer Tweevlek waargenomen op diverse andere

Foto 1: Bijzonder interessante vliegbeelden: Tweevlek, gefotografeerd aan brug in Lamorteau.
Foto: Erwin Collaerts

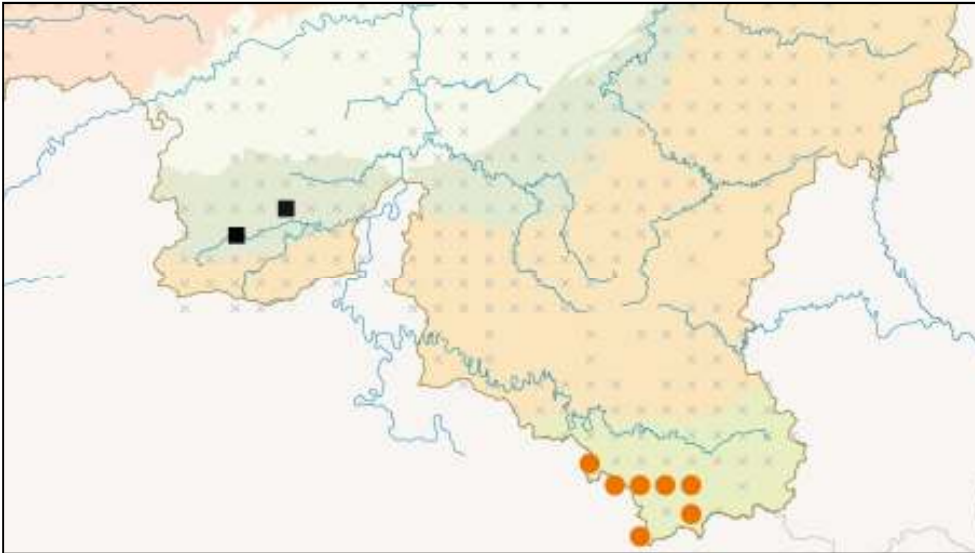

Fig. 1: Rode cirkels:
vondsten Tweevlek in
2009 of 2010.
Zwarte vierkanten:
historische
waarnemingen.

plassen. Ook in 2010 werd Tweevlek opnieuw waargenomen op diverse vijvers en plassen in de Gaume. Deze toename ligt in het verlengde van de recente toename van Tweevlek in Frankrijk en Duitsland. Gezien het type plassen waarop de soort de laatste twee jaren is waargenomen in de Gaume, kan verwacht worden dat ze op nog meer vijvers vliegt.

Het aantal 5x5km-hokken waar de soort in 2009 en/of 2010 werd waargenomen, is weergegeven op bovenstaand kaartje.

Referenties:

<http://www.waarnemingen.be>

De Knijf G, Anselin A, Goffart P & Tailly M (2006) De Libellen van België: verspreiding - evolutie – habitats. Libellenwerkgroep Gomphus samen met Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), 368pag.

Predatie op Gewone oeverlibel door Hoornaar

13 augustus 2009, Argonne, Frankrijk. We zoeken wat beschutting voor de zon onder een oude eik op de afsluitdijk van een visvijver in Le Futeau. Er vliegen wat roodoogjuffers (*Erythromma*) boven de vijvervegetatie en een Bruine glazenmaker (*Aeshna grandis*). Op de oeverstroken en de zandige rijstroken op de dijk zitten Gewone oeverlibellen (*Orthetrum cancellatum*) te zonnen. Plots een geklepper van vleugels wat bij nader toezien een Hoornaar (*Vespa crabro*) blijkt te zijn die een zonnende oeverlibel tegen de grond drukt en op zeer korte tijd met een stukje thorax verdwijnt.... Even later wordt de rest van het borststuk opgehaald. De vleugels blijven achter. Des te merkwaardiger is dit omdat we bij het wandelen over de dijk nog de vleugels vinden van minstens zeven andere oeverlibellen... Blijkbaar heeft die hoornaar aan de oeverlibellen een gemakkelijke prooi omdat hij ze in zit op de grond kan verschalken. Bij andere soorten lukt dit allicht minder?

Het kan ook een alleenstaand geval zijn. Vond iemand van jullie nog onverklaarbare vleugeltjes....

Norbert Desmet